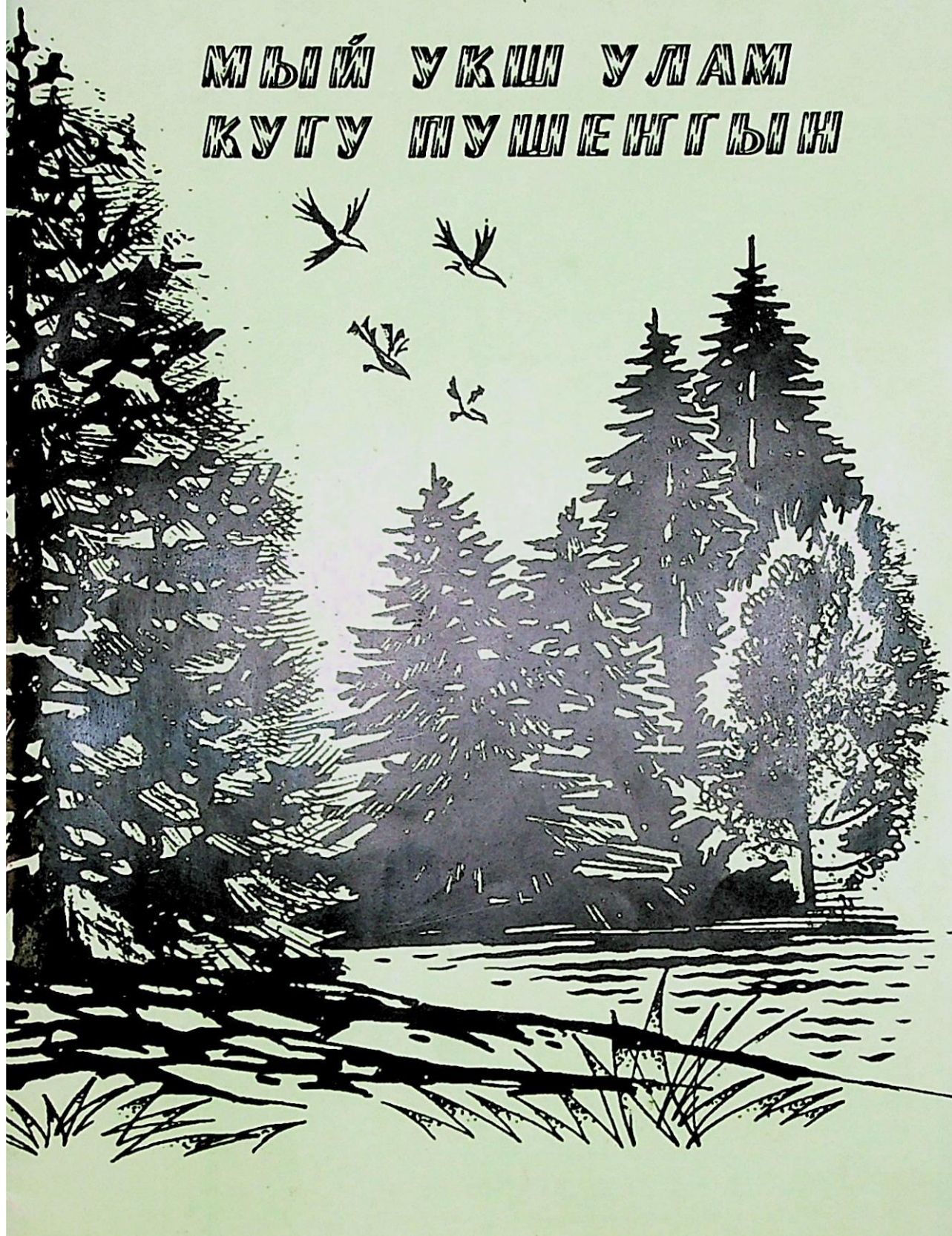

Владимир Иванов

МЫЙ УКШ УЛАМ
КУГУ ТУШ ЕНГГЫН

Владимир Иванов

Мый укш улам кугу пушенгын

Почеламут-влак

Йошкар-Ола
2000

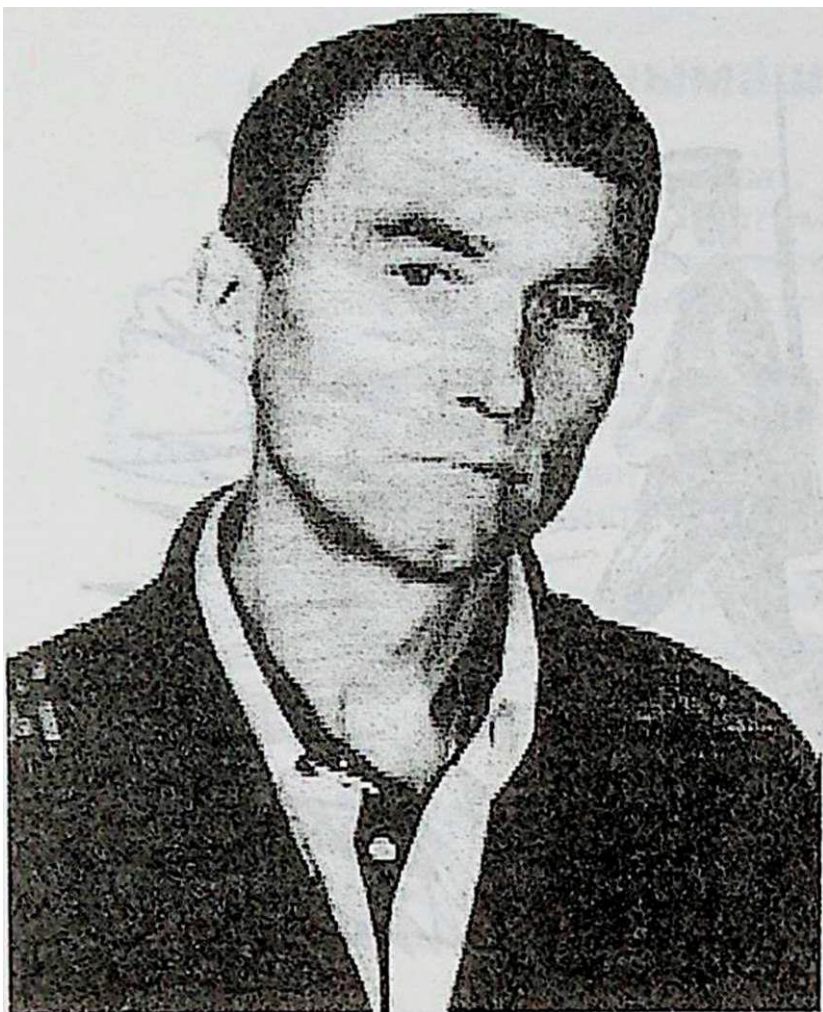
Поэзийыш вучыдымо автор-влакын толын лек-мыштлан кызыт өрмө ок кўл. Профессионал-шамычын лыпланымышт годым и плагиатор, я чынжымак мурнашаште ике вийжым шижше, шижмеке, уло чонжым почын пуышо да лудшын кумылжым нөлтал кертше литератор лектеш.

Владимир Иванов — Волжский кундем Чапай-сола ялын шочшыжо — сылнымут пашалан тўрыс пенгыдем шуын. Юрий Чавайн деч вара марий поэзийыште нўртўсын лишыл танжым, сонар ылышым тыге порын, тыматлын, лыжган, йөратен почын пуышо поэтым мый ом пале. Адакше тудын поэзий урокым, нигушто тунемде, тыге кўкшын аклаш тунеммыже, муралан корныш чаткан шогалмыже лудшо еным ике вельшыкыже савырыде ок керт.

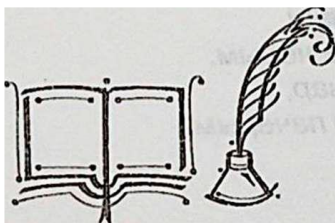
Володя - мастар поэт, поэзийжым ен гоч огыл, а шўм чонжо вошт колтышо нўртўс айдеме. Тек мурсаскажс нўртўс гаяк пеледеш, тўзлана, волгалтеш.

Вячеслав АБУКАЕВ-ЭМГАК

Иванов В.А.
Мый укш улам кугу пушенгын.: Почеламут-влак. Йошкар-Ола, 2000. — 64 с.

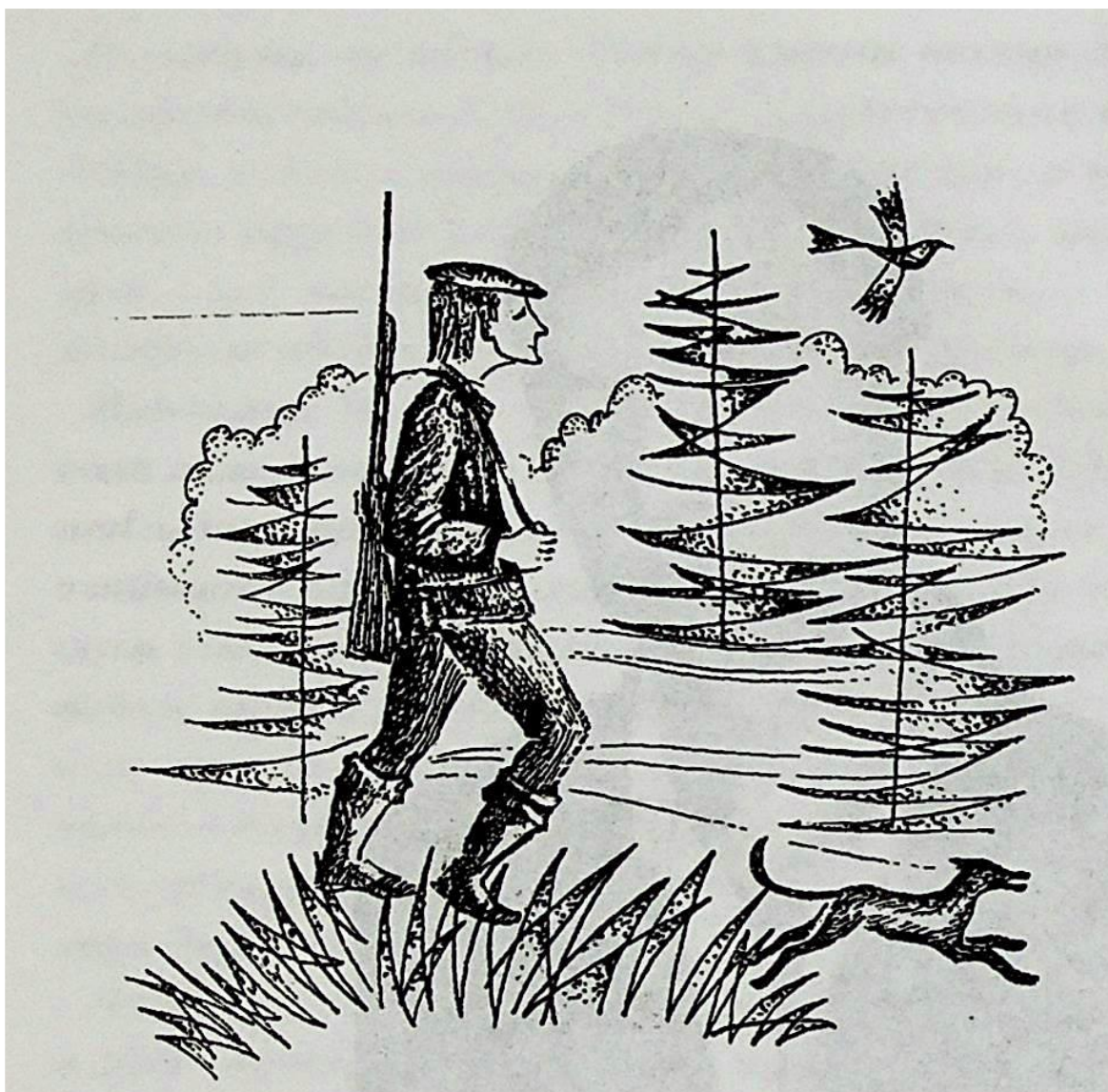

• • •

Молан мый возем таче иже,
Кузе, йолташем, тый шонет?
А мый гын тыге шонем: лийже
Кундемыште кеч ик поэт.

Келшем, вет мутланыме годым
Мондем южгунам ойжымат,
Но саде чаманыме прозым
Ом возо мый нигунамат.

*Сонар, сонар, уэш сонар!
Эмлаш огеш лий саде черым.
Ўжеш пүртүсышкө тунар,
Садлан лектам, коден пачерым.*

Шонымаш

Сонар нерген, юмат еша*,
Молан возем, мый шкат ом пале.
Чын, почешем кодшаш кыша,
Вет мый улам сонарзе тале.

Мый огыл гын, ну кө воза,
Вет яклака чот саде тема?
Мый шке мутлан улам оза,
Палем раш, кушто ошо, шеме.

Энгек-сонарзым шуралтем
Күлеш гын, пүсө пыстыл дене.
Шонем, шоям каласкалем
Йолташ-влаклан мый тул воктене.

Лектеш шкак шүм гыч сылне мут.
Палем, возем мый арам огыл.
Чонеш шочеш почеламут,
Огеш йом мыйын поро сомыл.

Но жап садак шупшеш шенгек,
Кушкеш ийгот, йомеш тазалык.
Кунам-гынат толеш энгек,
Тугак кодеш ош марий калык.

* Юмат еша — юмончылно.

Шыже кечын

Уэш ошкылам мый эрден чодырашке,
Тыгай неле корным вет шке сайленам.
Ужар лышташат савырнен тул орашке,
Чевер шыже кечым моткоч вученам.

Он тич шүлалтем, куанен, тамле южым,
Чучеш, шочынам тўнямбаке уэш.
Мый таче гына пуйто кечыжым ужым,
Санден мурымат шыже водын шуэш.

Мый сылне пўртўсым ончен шогем ятыр,
Мардеж йўкымат йывыртен колыштам.
Шыпак ниялта вачўмбалым вурс йытыр,
Тыге куанен кече мучко коштам.

Но пуйто коршангыла пижын шенгечын,
Мо шкемым шарнем мый, изи годсекак
Огеш лий утлаш нигузе тудын дечын, —
Мылам ўмыреш вачумбалне мешак.

Уке, чоныштем кумылем йомын огыл,
Кеч таче адак мешакемже яра,
Палат вет чылан, опкынжак тугай омыл,
А мом ужынам, возкалем мый вара.

Кунам сонар почылтеш

Мый пуйто вожым колтенам,
Озанлык налын неле жапым.
Сонарымат кудалтенам,
Йомдаренам сонарын чапшым.

Кеч але писе пылышем,
Колеш, кузе мура чечкемыш,
А мыйын у пычалешем
Чонен пыжашым эныремыш.

Кунам сөрале пакчаштем
Кушкеш саска коклаште шудо,
Шуэн конча омынешем*
Ирмузо, кўдыр але лудо.

Сонар почмек, мыят лектам
Пакчашке, у пычалым налын,
Да шер теммешке лўйылтам,
Тыгае илышым шудалын.

Кунам чоя пошкудо-влак
Ончалыт, лектын эр пакчашке.
Погем пычалым да шыпак
Пуртен пыштем уэш арчашке**.

Сонарын чынже

Эх, молан, ваче гоч чот шўвалын,
Пўурымаш дене мый ўчашем?
Вуемат пуйто покшым нулалын,
А алят уке мыйын ушем.

Мом коштам мый, кычапын, чодыраште,
Мом тушан мый монден коденам?
Але вер уке шыгыр олаште,
Ала ынде тунар шуженам?

Сай сонарзе тыге ок шоналте.
Мом тыршен кычалам, мый палем.
Нигунам илышем ом вашталте,
Ом кудалте садак пычалем.

Кеч улам мый сонарзыже тале
Да пўртўсым моткоч пагалем,
Мом кычалын муам мый, ом пале,
Но сонарын ик чынжым палем:

Тымык йўдым, ондалын пычалым,
Тул воктене кунам эртарем,
Мый ом пале, муам мо пиалым,
Але йўршын чыла йомдарем.

* Омынешем конча — омешем конча.

** Арча — шондык.

Уло мыйын тыгай шонымаш

Эре паша, пакча, озанлык...
Чыла мылам андыктарен*.
Молан күлеш тыгай поянлык,
Оксам кертат мо ситарен?

Шылаш огеш лий нунын дечын,
Но мыйын уло шонымаш:
Кунам-гынат ик сылне кечын
Онай пүртүсышкө куржаш.

Нөрөм гынат, ом чий штормовкым,
Пүртүсыш куштылгын лектам.
Пелен налам мый "бескурковкым"
Да сукур кинде ден соктам.

Мылам лышташ-влак лийыт күпчык,
А шудо — пушкыдо төшак.
Йолташ-влак —лого, шудышырчык,
Поянлыкем - яра мешак.

Муам ик верыште ош йүксым
Да тушто тылзе мый илем.
Поген йуам эралын** лупсым
Да тўтыра дене шўлем

Уке, пеледышым ом пого.
А йүксө дене мом ыштем?
Пален налеш лач ик шем лого,
Кодеш тул черле шўмыштем.

А пўрымашлан ом ўшане.
Шонем — шортам, шонем — мурем.
Да нигунам мый ом коляне,
Лиеш гын күчык ўмырем.

* Андыктарен — шерым темен.

** Эралын — эрдене.

Мом ышташ?

Пушенге тўнышкө камвозын
Пытартыш нарынче лышташ.
Лач кож гына ужарге кодын,
Садлан шонем мый: «Мом ышташ?»

Ала чоя ўзгарым налын
Лекташ эрдене кол кучаш?
Ала уэш, тоен пычалым,
Ош лумын вочмыжым вучаш?

Но мом ышташ, уке, ом пале.
Ачам ойла: "Тый воч малаш.
Ужат, жапат уже ситале,
Эрдене неле кынелаш".

Пыкше мален колтем кастене.
Эр уш кас уш деч шотанрак.
Колам, эрдене нерже дене
Кыра окнам олагорак.

Орам, уремышке ончалын,
Кынел шинчам мый: «Мо ия?»
Пун дене мландым леведалын,
Ош йўксө пун гай лум кия.

Пайрем — сонарзе ден у ечын.
Волгалтын шуын ял мучаш.
Тыгай сөрале шөртньө кечын
Огеш лий мөнгыштө шинчаш.

Пүртүс муро

Кунам шошо йўдым колам кайык йўкым,
Пычкемыш каваште, — ом пале, — молан
Коваште вигак нөлталеш кодшо ўпым;
Таум мый тунам ойлынем Юмылан.

Чўчка мо ирлудо, тўшкажым кычалын,
Турня кычкыра але ўнгө шортеш,
Ала торшталта кол, вўдонгым нөлталын, —
Чыла саде йўк шинчавўдым луктеш.

Тачат колыштам, кидышкем упшым налын,
Каваште шокта лудо йӱк: "Ввиу-ввий!"
Каем, колымешке, пӱртӱсым ондалын,
Уке, ом ӱркәне мый, лийже лач вий.

Вашке тӱнямбалне эрта ик пел курым,
Тыгак уныкам тымык йӱдым лектеш.
Кунам шем каваште колеш сылне мурым,
Кочаж семынак шинчавӱдым луктеш.

Вучымаш

Телымак погенам мый мешакым,
Шошо толмым вучем чытыде.
Кажне кечын эре шемгоракым
Куэрлаште шотлем чарныде.

Мӱй пеледыш чодыраште пеледын.
Кушто мыйын кемем да пушем?
Пӱрт покшелне шогем мый мужедын,
Йомын вашкыме дене ушем.

Ӱшыт куп угыч вӱд дене темын.
Вачӱмбалне — пычал да рюкзак.
Ончынем мый, кузе лыве семын
Кас каваште иеш курмызак.

Пайрем

Чылан пайремым йӱратат;
Кӱ шочмо кечым, кӱ кугечым,
У ийымат моткоч вучат...
А кӱ— сонарым почмо кечым.

Мыят пеш тудым вученам,
Вет чытенам кум тылзе наре.
Патронжымат лык шӱшкынам
Тунарым — лӱйылт от пытаре.

Сонар, сонар, уэш сонар!
Эмлаш огеш лий саде черым.
Ӱжеш пӱртӱсышкӱ тунар,
Садлан лектам, коден пачерым.

Шып верым Юл воктен сайлем,
Олтем кугу, нодья* гай тулым
Да тушто шкетын верланем,
Уке, ом лүд, улам мый чулым.

Мурат касалын** кайык-влак:
Тумна, куседык, үнгө, керге...
Чүчкен кая ик курмызак,
Да кычкыра шем лого иге.

А мўндыр ял пелен алят
Мурат пөрьен-влак тошто мурым.
Ала пайремым пайремлат,
Ала солат лупс дене нурым.

Шыпак мурен, мыят тунам
Луктам мешак гыч кочо вўдым.
Темем стаканым да йўам,
Ато вет йўштө шыже йўдым.

Тораште огыл, пеленак
Йўлат тул-влак Юл сер воктене.
Темаш мо "Вермутым" адак?
Вет почылтеш сонар эрдене.

Конден пыштем мый кок кылтам —
Йўд кўчык огыл волгыжмешке.
Да тул воктене шинчылтам,
Кленчан пундашыже коймешке.

Эрдене — мокмыр. Да садлан
Апа-мо пуйто тодылалте.
Чонештымаште лудылан
Лўем гынат, мый ом логалте.

Ноен, мый тул пелен шинчам.
Поген пыштем уэш пычалым.
Луктам мешак гыч вес кленчам
Да сукыр кинде ден шинчалым.

А лудо-влак тек чонештат,
Шып ерым вес вере кычалын,
Тек шошым толын кычкырат,
Сонарзын кумылжым нөлталын.

* Нодья — сонарзе тулото, йўдвошт йўлаш ылыжтыме тулото.

** Касалын — кастене.

Турня-влак

Мутланен, йолташем дене коктын
Шыже садыште ме шинчена.
Можо пöрт гыч мемнам таче луктын,
Йуд кавашке молан ончена?

Тул йöра, кеч шинчатым шуралте.
Ночко серым мушкеш йогын вöд.
Йолташем сөрвалем мый: «Муралте»,
Но шокта кенета кайык йöк.

Тунамак, сур турня йöкым колын,
Сад оралте үмбаке күзем.
«Мый декем мо тўшка таче толын?» —
Шоналтен тыге, кидым рўзем.

Пуйто ужыт уэш вес эллашке
Шочмо верым коден чонешташ.
Ну, а мыйым шупшеш Чапсолашке,
Мыйын тушто вожем, мом ышташ...

Колын омыл мый нуным шукерте,
Но папем, — тидланак шочынам.
Саде чер колымешке ок эрте,
Вес тўням, очыни, починам.

Йöд кава лие шöч гае шеме,
Юл вес велне йомеш кайык йöк.
«Мом шоget, йолташем? Шич да теме,
Илышнам нангая йогын вöд».

Неле пагыт

Могай неле пагыт мемнан деке толын,
Огеш лий умылаш, öрына ме гына.
Чыла чытена вет, а вöр йога шолын,
Сонарышке шыллан көра коштына.

Шарнем мый тачат але моло ий-влакым.
Уке, шуко жап эртен огыл тидлан.
Тунам кученам мый сонар енын чапшым
Да эрыкым пеш пуэн омыл кидлан.

Пайремышке пуйто сонар почмо годым
Пычалым тупеш сакалтен лектынам.
Уке, лүен омыл тунар кайыквусым,
Пүртүсыш кунар каналташ коштынам.

Тек янлык-влак ең дечын мўндыркө шылыт,
А кайык-влак кушычын тек чонештат.
Энерысе кол-влак тек вапш дечын лўдыт,
Уке гын, — энгекрышке нуно пернат.

Ом шарне, кунам пашадарым ужалтын,
Лач кинде ден шөрлан оксамже сита.
Тыге умбакшат неле илыш лиеш гын,
Йөршешак чыла кайыквусо пыта.

Ильывуй

Орам таче шошо пүртүсым ончен,
Могай гына кайык пакчаште уке гын?!
Кертам мо мый мўнгыштө колышт шинчен,
Кунам ильывуй муралта тыге ойгын.

Пошкудо йоча мыланем каласа:
«Ужат мо, шелдат тарванен кужу корныш.
Шке семын мемнан дене чеверласа,
Вет нуным ме шыже марте огына уж».

Вуча ильывуйым тораште ош йўд.
Вашке кайык муро шуэш мыйын шўмыш.
Пытартыш шўшкалтыш. Шокта шулдыр йўк.
Пытартыш кичкат камвозеш ночко лумыш...

Маска сонар

Моткоч тымык йўдым чодыраште шинчем.
Чашкерышке мый пире семын ончем.
Кия кидыштем, йылгыжеш йўдымат
Пычал — йўштө тулка, эМЦе-автомат.

Ала кылмена чот, ала шкетын шучко,
Коваште модеш путырак могыр мучко.
А тылзе лекмек пыл шенгечын уэш,
Сур пирыла урмыжмо йўдым шуэш.

Ванем ик маскам кумшо йӱд почела,
Шуэш малымат, йыгыжген чот чыла.
Молан гын сонарышке йӱдым кошташ,
Уке пуйто мӱнгыштӱ мыйын кочкаш.

Шуйна эркын жап, йӱштӱ покшым возеш,
Пушенге гыч, пӱрдын, лышташ камвозеш.
Пычал ӱмбалан галогенкым шындем,
Кугу Юмылан мый шыпак юмылтем.

Кунам кенета мый йол йӱкым колам,
Пычалым шыпак ямдылем, нӱлталам.
Пушенге коклаште коеш мугыль-могыль,
Эх, тушто маска, очыни, шкетын огыл.

Чӱктем писын тулым, пеш волгыдо лие.
Чот ӱрын шога кок ияш маска иге.
Огеш уж нимат, кеч онча ваштареш,
А тудын шинчаже мылам раш коеш.

Патрон мо ораде, кидем мо тореш?
Уке, пернен огыл кугу могыреш,
Но лӱдмыжӱ дене маска магыра.
Мый тулым тарватышым — эх, аныра.

Вигак йырым-йыр помыжалте чодыра,
Вет тиде аваже моткоч чот ырла.
Чашкерыште тудо тушманым ужеш,
Копажым шарен, мый декем лишемеш.

Шке семын, окмак, мый шогем йывыртен:
«Тыгеже маскапан кертам логаптен».
Толеш шучко янлык умшажым карен.
Ужам шкак: оза мыланем чот сырен.

Колам кӱргӱ йӱкым: «Ит шого мален,
Кертеш тудо тыйым тышак сопкален».
Кернак вет, кӱлеш вашкеракын шылаш,
Ала тумо вуйышко писын кӱзаш?

Аралыже мыйым, йодам, Кугу Юмо!
Вет мыйын шенгелне сорта гае тумо.
Тугеже лач икте кодеш мыланем,
Пычалым ир янлык ӱмбаке виктем.

Мераңым моткоч шыгыр верыште кочкын,
Кышам тўкалем мый, чучеш але ночкын.

Но писе шурманшым ок лий шкет кучаш.
Чашкерыште тудын йомеш поч мучаш.
Кумда ече дене умбак ошкылам,
Да вес кайык-янлык кышам кычалам.

Изи йос кышам лум ўмбалне лудам.
Тыгай янлыклан мый ыштем мо удам?
Вот пўгыльмым ур сўвызен пытарен,
Кугу кож йымалне пургед пытарен.

Вет урын, ужат гын, тўсшат пуйто пылын.
Пушенге гыч весыш тўршта тудо, шылын.
А тиде лум рожышто кўдыр мален,
Тудат шке тушманжым мошта ондален.

Лач корно вес савыртыш деке шуэш,
Вигак у страница книган почылтеш.
Коштам кече мучко, лудам да лудам,
Те шке палышда: мый кышаче улам.

Пире

Пычкемыш. Ик йўкат ок шокто.
Огеш кой пирын кышажат.
Уке, мый тудым ялт ом покто,
Кугу оксам пуат гынат.

Волен шинчам мешак ўмбаке,
Моткоч мый таче ноенам.
А пире со нушкеш умбаке,
Кеч тудым чот сусыртенам.

Ом пале, кушко йомын кумыл.
Тек кодын огыл виемат.
Вет мый, ораде, налын омыл
Ик шултыш кукшо киндымат.

Шужен колаш лиеш чодыраште,
Кунам пагар чотак туртеш.
А тиде жапыште тораште
Сур пире ойгын урмыжеш.

Палем мый, кеч шогале шўлыш,
Огеш тол пире йол йымак.
Тудлан чодырасе эрык илыш
Пий илыш дечын шергырак.

Кунам мыят корем воктене
Тўня деч кылым йомдарем,
Ала-молан сур пирын дене
Мый илышем танастарем.

Ошемын йөршын кид коваште,
Пыртка шагат гай мыйын шўм.
Мардеж гына тугак каваште
Покта торашке пыл күтўм.

А пире, йўштө тылзым ужын,
Йўд южым нелын шўлалта.
Да колымашым пуйто шижын,
Пытартыш мурым муралта.

Пыкше логар гыч лекше семым
Кынел шогалын колыштам.
Да шуко жап шке пире семын
Чодыра гыч мөнгышкө нушкам.

Шошым

Кунам иксаште кол модеш,
Кунам лышташ-влак налыт тўсым,
Кунам турня тўшка толеш,
Тунам ончен ом тем пўртўсым.

Моткоч мый шошым йөратем:
Вўдшөрым, шудым, кўэвўдым,
Тумналанат чот йывыртеп,
Колам гын йўкшым тымык йўдым.

Вырлянгимат, турийымат,
Пеледыш ден рўданше нурым,
Кукум, вўтельым, лудымат,
Чечкемыш йўк ден сузо мурым.

Суртем, йоча-влакем, ватем,
Мом ыштеда, мом ойледа те?
Чыла мый шошым йөратем,
Лач шкемым веле ом йөрате.

Энгек - сонарзе

Кеча пытартыш пызлыгичке.
Вўранын йўдым вочшо лум.
Озан олашке электричка
Чыма мурен гына: «Бум-бум!»

Вара пеш шып лиеш чодыраште,
Шўм йўкымат колаш лиеш.
Лач лўйымō йўк шокта тораште
Да угыч пылыш гыч йомеш.

Чыма ош лум ўмбачын ече,
Меран кыша почеш коштам.
Могай пўртўс! Могай игече!
Но кенета шокта: «Пуштам!»

Умшаш торешла урым налын,
Умбалне лайка кудалеш.
Почешыже, карен-шудалын,
Маска гай рвезе куржталеш.

Ноен пытен, коеш, сонарзе,
Но тудын деке пий ок мий.
Мылам ойла: «Улам озаже
Пуштам мый тудым, шакше пий!»

Тыгай осал да шыде ойым
Мый колын омыл омешат,
Вет ужын огыл пийже школым,
А нуно тудым чот вурсат.

Кузе ойлат: тунемме — тыныс.
А тудо самырык — модеш.
Кая да шōрышкō, кеч намыс,
Шке саде урыштым кочкеш.

Уэш шокта сонарзын йукшō,
Эре вурса, эре шўва.
Шуйналтын лекше шўвылвўдшō
Умшаж гыч лум ўмбак чыва*.

* Чыва — чыпча.

Огеш му пий шкаланже верым,
Вурсат гынат, ок нал вуеш.
Уэш кая, нөлталын нержым,
Да урым кож вуеш муэш.

Мия сонарзе кож йымаке,
Да кидыш шугыньым налеш.
Кунам тышеч каем умбаке,
Концертышт угыч тўналеш.

Ончен ом керт мый нуным, йөсө,
Пычал йүк нелын йонгалтеш.
Тыгай сонарзын лүмжо весе:
«Энгек-сонарзе» — маналтеш.

Банзай ден Альта

Пасушто, кылмен, ужар шудо сурагын.
Пүкшерме гыч шушо камвозын пүкшат.
Чодырасе меранын ужгаже вўранын,
А ир узо лудын вашталтын йүкшат.

Шукерте ужеш шыже кече охотыш.
Вуча шочмо ялыште гончий пием.
Тушечын йолгорно шуйна тумо отыш,
Торашке кошташ але уло вием.

Тошкен каена ме паренге йыраным.
Ончем мый: Банзайым аваже покта.
Палем, тудо чыр тарваташ сур мераным,
Вет Альтам азий таклан огыл мокта.

Ом тем мый, ончен нигунам шочмо верым,
Вашке куэрлаште йомеш чыр Банзай.
Шарен йырым-йыр шыже шөртньө мыжерым.
Чодыраште шокта кенета: "Ай-ай-ай!"

Уке канымаш поктымаште дуэтын,
Шыпак мый концертыштым колышт шогем.
«Сонарзын гай шўмышт, а чонышт— поэтын
Тыгай гончий-влакын», — шке семын шонем.

Тыгай чапле мужырым мый ом шарналте,
Вет саде йонежын моткоч йүкшө сай:
Мурен кудалеш але воштылын Альта,
Шортеш йынысен тумерлаште Банзай.

Паренге копшанге

Лачак кас велеш, ик кенеж шокшо кечын,
"Марий Чодыра" паркыште йомын коштам.
Шына ден кредалын, пыкше мый тушечын,
Пушенгым ончен, Элнет серыш лектам.

Вүтеле, ужам, куржталеш сер воктене,
А шертне йымалне пардаш лупшалеш.
Кунам пормо-влакым лупшем лызе дене,
Паренге саска шинчашем логалеш.

Кузе пич чодырашке паренге логалын?
Ала кугу вүд тышке шошым конден?
Шаршудо кокла гыч, саскажым нолталын,
Шинча, ночко мландышке вожым колтен.

Мый сомым курам йырже укшым нолталын,
Но мо, керемет, шинчашем мо конча?
Коя умдыр семын, лышташым ондалын,
Паренге ўмбалне копшанге шинча.

Паренге почеш пеш вашке толын шуын,
Торашке пасу гыч кычалын пурен.
Садак пич чодыраште саскам тудо муын,
Тушан шуко шукшым оптен, азырен.

Тыгак теныз гоч мемнан элыш логалын.
Уке, кертын огыл Юлеш тўнчыген.
Садлан, пўгырнен шуко калык шогалын,
Да шукш дене йўршын кредал тўлырген.

Кырем мый паренге тушманым шудалын,
Ужар саскамат шекланен рузалтем.
Парням дене саде копшангым темдалын,
Умбаке вүд ўмбаке сырен кудалтем.

Тугак куржталеш сер воктене вүтеле,
А шертне йымалне пардаш пеш модеш.
Коеш йогын вүд гыч кеч ик нерже веле,
Вигак, тўршталтен, тудо шукшым нелеш.

Палем, поро сомыл ок йом тўнямбалне.
Садак иктаж-ко Элнет серыш вола,
Кунам у паренгым муэш кож йымалне,
Ала таумат поро енлан ойла.

Тошто мўкшотар

Уэш кавам сур пыл йыр налын,
Йўреш чодыраште понго йўр.
Тореш мардеж дене кылдалтын,
Чот лазырген кержалтше кўр.

Нөрен коштам, пием кычалын.
Кеч вургемем пунчал луктам,
Уэш нөрем да, шкем шудалын,
Ик мўкшотарышке лектам.

Ала Мамай ирен кудалын,
Но тушто пөрт гына шога.
Омсажымат регенче налын,
Кувар ўмбаке вўд йога.

Йөра тушан конгаже кодын,
Поген толам да пум олтем.
Кунам пижеш тул, чўчкалталын,
Мый йөршын йўр нерген мондем.

Волен шинчам мешак ўмбаке,
Ик папиросым пижыктем.
А шонымаш чыма умбаке,
Вес шыже кечым шарналтем.

Ушеш толеш, кузе мый пўкшым
Отар воктене погенам.
Маска копа деч ятыр мўкшым
Кузе тунам утаренам.

Чыла нулалын неле илыш,
Мом кертын огыл ир маска.
Пикта сай олыкым пийвылыш*,
Отар олмеш кушкеш саска.

А лийын пагыт - шўдө дене
Шогеныт вопш-влак шуко ий,
Да верланеныт вўд воктене
«Ул Под», «Когар» ден «Чылдывий».

Пийвылыш — путыралтышшудо.

Мүкш-влакынат шукта вет йўмышт.
Вер-шөржө тыште пуйто рай.
А мом шогат лач нунын лўмышт:
Сушинский... але Саманай.

Но шоньмаш вует гыч йомо.
Ыра конга — мыят ырем.
Конча мылам тыгай ик омын:
Мый пуйто вопшым петырем...

Огай сонар

Ом керт чытен мый шыгыр кудым,
Огай сонарышке лектам.
Кунам ужам иктаж сур лудым,
Пычалым яшлык гыч луктам.

Ок коршто лўйымө дечын ваче.
Моктем у "снайперым": "О кей!"
Нөлталтын кумыл кушко таче,
Вет уло, уло ик трофей.

Уэш пычалым кидыш налын,
Ший ер воктене ошкылам.
Кунам мардеж колта пуалын,
Ош йўксө йўкым мый колам.

Кушкеш ер түр воктене омыж.
Регенче дене вўд пылнен*.
Сандене кайыкым мый ом уж,
Мием шкак лишке, чўчырнен.

Чоя ош йўксө, мыйым шижын,
Нөлталын вуйжым, кычкыра.
Виктем пычалым, тудым ужын,
Кидат моткоч чот чытыра.

Шыпак шокта пычалын йўкшө,
Упат лиеш дыр лум гай чал.
Ида лўд те, шылеш ош йўксө,
Вет кидыштем фотопычал.

* Пылнаш — леведалташ.

*"Могай сонар шоя уке гын?!"
Колам. Тул тўрыштө тачат
Оңай шоям уэш шке сөмын
Колташ сонарзе-влак төчат.*

Чулым шордо

Мура кужу олык покшелне шем кўдыр.
Вуйжат чеверген, йўштö огыл лумат.
Кунам пеленжак верлана ик сур ўдыр,
Пöрдеш агытанла, кушта вальсымат.

Пүртүс вужгыра гына шошо эрдене,
Кас могырым лудо тўшка чонешта.
Турня кычкыра пеш Кугу ер воктене,
Ул Подышто весе тудлан вашешта.

Уэш эртарен неле пагытым шордо.
Пала вет, чодыраште сонар петырнен.
Но тудым тачат шарныкта черле шодо,
Энгек деч пыкше гына телым утлен.

Кодеш шенгелан йўштö, каргыме теле.
Ужар лышташат верын-верын лектеш.
Пүртүсым ончен, куанаш гына веле,
Но угыч энгек — пире йүк йонгалтеш.

Пушенге коклаште коеш пире ўмыл
Тўшка — янлык деке вашке лишемеш.
Чынак, кошарга мо тышан шордо ўмыр,
Ала сур тўшка йол йымалне йомеш?

Уке кредалаш тўкыжат таче шордын,
Эше телымак когынек кудалтен.
Лачак писе кўчшö гына тудын кодын,
Садлан вола серышке эркын чакнен.

Ик пире мия шордо дек чот кудалын
Да шөр гыч умбакыже писын төршта.
Но пучо колта тудым йол ден руалын,
Вигак шакше янлыкым пуштын пышта.

Шыпак кия пире, а вўржö умша гыч,
Йүкшен, ночко мландышке эркын йога.
Но вўр ўпшым шижын, ава пире угыч
Пöрдеш шордо йыр, шке тўшкажым пога.

А шордо вигак ончыкта кўчык почшым.
Тудлан ондалаш гына нуным кодеш.
Кеч йогын чот писе Элнетыште шошым,
Вес серышке лўддымō янлык иеш.

Сырен урмыжеш пире, вуйжым нōлталын,
Коштеш сер воктене тўшкаже шыпак.
А шордым луктеш, помышеш чот ондалын,
Пўртўсын сай верже — "Марий чодыра" парк.

Кенгеж йўдым

Пакчашке йўдым мый лектам
Да кайык йўкым колыштам.
Конча мылам: нунат мурат,
Айдеме семын кутырат:

"Шем пыл толеш, шем пыл толеш", —
Ик карш эн ончыч тукалеш.
"Угу-кугу, угу-кугу! —
Мура тумна тыге, — Кугу!"

"Ой, йўр пура. Ой, йўр пура!" —
Уржаште пулдырчо мура.
"Тый шойыштат дыр-дыр чыла?" —
Ик шўшпык лач тореш руа.

Но: "Угыч, угыч, угыч, угыч!" —
Мураш йодеш вўд кайык куп гыч.
Тыге йўд мучко ўчашат.
Тўржат уке, мучашыжат.

Тирит кож

Уке, мый ом шойышт, чыла тиде лийын.
Тидлан кеч уже ик пел курым эртен.
Микалын пакчаште лачак тудо ийын
Ик чоклымо кож шкетын кушкын шоген.

Пога куанен Миша мөрым да снегым.
Мүй семын йога нылле икымше ий.
А лач тиде жапыште, шокшо кенезым,
Пура шочмо элышке шакше шем вий.

Вашке чонештен савырна, кайык семын,
Шуэш мўндыр ялышке ойго увер.
Коеш сарын шикшыже кас вечын шемын,
Пура тудо ешышке пуйто вувер.

Микале йоча але, но моло семын
Ачажым шыпак мўндыр корныш пога.
Кужу уремат угыч калык ден темын,
Йога шинчавўд да сормач* йўк шокта.

Мешакышке Пöтыр пышта сукур киндым
Да элым тушман деч кая аралаш.
Пытартыш гана рўзалта тудо кидшым.
"Пўрен мо ала, — шоналта, — пöртылаш."

Йога шинчавўдшö эре корно мучко.
Вашке шочмо ялже шинчаж гыч йомеш.
Ойыра тудым мөнгö гыч менге ик лучко.
Лач ик Тирит кож со тора гыч коеш.

Ик ий вашталтеш вес у неле ий дене,
Микале ачажым со сар гыч вуча.
Ужеш омешат тудым кажне эрдене,
Эре, помыжалтын, окнашке онча.

Колтен сар ныл ийыште келгышке вожым,
Нелеш тудо калыкым, каргыме рож.
Микале шарна лач кочажын ик ойжым:
"Чарна сар, кунам камвозеш Тирит кож."

* Сормач — Сормово вел руш сем.

Мом жапым шуяш? У пилам кидыш налын,
Микале ик йӱдым пакчашке лектеш.
Игече пужлен, мардежат пуа талын.
Волгенче ден кож шӱртньылак йылгыжеш.

"Ок лий, очыни, йӱралаш тудым шкетын, —
Коремышке Миша пилажым шуа, —
Эрла толына йолташем дене коктын", —
Тыге шонкален, тудо мӱнгӱ пура.

Эрдене окна гыч онча Миша ӱрын.
Кид дене тыршен ямдакажым* ӱштеш.
Ужеш куанен: Тирит кож кия шӱрын,
Шинчаончылнак тудын чапше туртеш.

"Ура! — кычкыра, куржын лектын, Микале.
Да тудын вӱржат кап-кыл мучко шолеш. —
Вет мый вученам тиде кечым ситале.
Вашке ачаем ынде сар гыч толеш."

Тыге, чынжымак, ик арня гыч, эрдене,
Шуэш мӱндыр ялышке поро увер.
Куаныме дене, а кӱм ойго дене...
Шупшеш корем тӱрышкӱ чоклымо вер.

Садлан мо ала, Пӱтыр илыше толын.
Уэш ял мучаште гармонь йӱк шокта.
Но верже Тирит кож деч содыки кодын,
Йӱла корем тӱрыштӱ шкетын сорта.

Сузо

Пелйӱд лишемеш. Муралта агытан.
Шылеш изи шелшышке шем таракан.
Будильник пӱлемыште чот кычкыра,
Ачай конгамбалне шыпак кокыра.

Шинчам помыжалтын, сай омын йомеш,
Уэш кугу кемым чиём мый йолеш.
Кеч тымык, садикте перна тарванаш,
Вет токышко** йӱдым кӱлеш ошкылаш.

* Ямдака — окна янда.

** Ток— кӱдыр, сузо погынымо вер.

Кө сомыл ден кече деч ончыч кынелын,
Мелнам моло деч шукарак тудо нелын.
Сандене мыят кынелам йӱдымак.
Ужат гын пӱртӱсым эрдене - йомак.

Уремыш лектам, йыныса пий вӱташте.
Тудат лийын огыл шукерте чодыраште.
Но томышко тудым огеш лий налаш,
Пӱнчерышке шкетын перна ошкылаш.

Пурем мый чодырашке, но але пычкемыш.
Эн ончыч пуа шкенжын йӱкшым чечкемыш.
Кож пундыш ӱмбаке шинчам каналташ,
Садак волгыжмешке кӱлеш вучалташ.

Колам эрвелеш: сур куку муралта,
Моткоч шучко йӱк ик пунчер гыч шокта.
Шонет, керемет тушто пуйто коштеш.
То кӱзым шума, то лышташым ӱштеш.

Мием, шекланен, лишкырак шучко йӱкыш.
Вож кӱдынь шӱртнем, йолемат вола лукыш.
Мо тиде, палем мый: мура узо сузо,
А кайык коклаште гын тудо — карузо!

Моткоч куанен сузо мурым мура.
Шем почшо нӱлталтын, вуйжат чытыра.
А онжо йӱла кечыйол ваштареш.
Йошкар шинчапунжо моткоч йылгыжеш.

Но кече пыртак пич чодырашке перна,
Чашкерыште мурыжым сузо чарна.
Уэш укш коклаш сылне кайык шылеш,
Ужар пӱнчӱ имым кочкаш тӱналеш.

Кием каналтен, куэвӱдым шып нелын.
Уке, арам огыл мый йӱдым кынельым.
Вӱрат шӱмыштем пӱрӱ семын модеш,
Чонеш сузо йӱк ӱмырешлан кодеш.

Кунам колам пошкудын йӱкшым,
Ала-молан чучеш мылам:
Ола покшелне пуйто йӱксым,
Пычалым налын пуштынам.

Вурсат эре сонарзе-влакым,
А вот возаш, шонем, — суап.
Садлан тачат ом шиж титакым,
Вет шкан гына возем, туак*.

Кертам шинчен, шинчам кумалын.
Сонарзе-влакым тек вурсат.
Туге гынат, чучеш осалын,
Кунам тамгам сангаш сакат.

Мылам лекташ уремыш намыс,
Сонарыш але кол кучаш.
А вет огеш лий ик радамыш
Чыла еҥ-влакым шогалташ.

Кунам колам пошкудын йӱкшым,
Ала-молан чучеш мылам,
Ола покшелне пуйто йӱксым
Пычалым налын пуштынам.

* Туак — ярак, окса деч посна.

Кол ден колызо нерген

Май. Шошо. Мый ончем уэш,
Кузе ош мөртнө гыч шочеш
Шөр гай Под вүдыштө ик мыле.
Эх, мыле, мыле, кок шинча,
Пала гын, тудым мо вуча,
Түняшкыжат огеш шоч ыле.

Илен лектеш, ала йомеш,
Тушманже тудын шуко пеш.
Чүнча гай веле нуно шочыт.
Оланге, мокшынчо, нужгол,
Пардаш, копшанге, кишкыгол, —
Вигак кучат гын, мыльым кочкыт.

Ужеш азапым изинек,
Шукта гын кушкын — вес энгек,
Ну мом ыштет, вет тиде илыш.
А кызыт мый ойлем: калтак,
Пиалет лийже, ий үмбак
Тышечын таче йогын вүдыш.

Түняште писын жап эрта.
Кунам-гынат иксаш кышка,
Пурен гын, саде мыле мөртным
Кум ий гыч мөнгө пөртылеш,
Кугу да тале кол лиеш,
Тунам от пале саде муктым.

Но писын жап эрта шонет,
Кунам шенгек гына ончет.
А колын корныжо пеш неле.
Энгек чыла вере вуча:
Ала көмак вүдеш куча,
Ала чүнген пуштеш вүтеле.

Тыгай сүретым шке ужаш
Огеш күл пеш тораш кошташ,
Ончалза Юж иксаш да Подыш.
Вет колым вапш денат кучат,
Куреж денат вакат, шурат,
Но тиде, тиде лач пеледыш.

Садлан мый мыльым зактарем.
Да чот ик колызым вурсем.
Кеч шке улам мый саде тукым,
А тыланда каласкалем.
Но вот азап, шонен шогем,
Кузе муаш йөрале мутшым.

Ик колызо нерген ойлат,
Кеч шуко жап эртен гынат,
Ом ойло ялын лүмжым, огым.
Шомак пеш писе, шулдыран.
Палат кундемыште чылан
Чоя Эчейым, Петуховым.

Вот саде ең нерген алят
Онай шоям каласкалат:
Ала оланге модмо годым,
Ала кунам ер вүд пучен,
Тунам чоя Эчей кучен
Кугу вольтан ток дене колым.

Те паледа, кузе кучен?
Кугу ер вүдышкө волтен
Йыл дене энгыр имым огыл,
А күртнө воштырым рончен,
Кү моклакам тушан кылден
Да кудалтен. Тыгай вот сомыл.

Күлеш мо лиймыжым палаш,
Эчей логалын томашаш,
Каласкалем мый, кө ок пале.
Шорташ мо але воштылаш,
Вурсаш мо але чаманаш,
Шоналтыза те ончыч але.

Кунам ер чот волгалт каен,
Эчейым ток дене перен.
Но тудынат пиалже лийын,
Кеч шкетын лектын кол кучаш,
Ала тыге пурен улмаш, —
Ик ең чыла мо лиймым ужын.

Тачат тудлан юмылтышаш,
Эчей пеле колен улмаш.
Ик ең ер вүд гыч тудым луктын,

Тыш толшо тракторыш пыштен,
Больницыш писын нангаен.
Эчейна тушто угыч шочын.

А колжо лийын шергакан...
Эчей улмаш шке титакан,
Кунам, шонен, тыгай огеш лий.
Садлан тунам чыла чытен.
Наркоз гоч шортын кычкырен:
«Кўчыкынрак тый, Склифосовский!»

Те шонеда, чот өкына,
Кунам ик кид дене гына
Куча Эчей ерлаште колым?
Тудлан нимо тыгай вот ак.
Тулеч вара инспектор-влак
Уэш возеныт протоколым.

Ала садлан мый шоналтем,
Кунам шыпак ончен шогем,
Кузе шочеш иксаште мыле:
Эх, мыле, мыле, кок шинча,
Палет гын, тыйым мо вуча,
Тўняшкыжат отак шоч ыле.

Лайка

Коштам ик чодыраште эрдене.
Ояр чот, игече йўкша.
Мый луйым поктем Лайка дене,
Йомеш кож йымалне кыша.

Пörдам йыр пушенге воктене,
Тыршен, луй кышам кычалам.
Айдемын гаяк йылме дене
Ойла пуйто Лайка мылам:

"Ом уж кеч чашкерыште луйым,
Упш дене тора гыч шижам.
Нöлталын каем кушко вуйым,
Лүдде вуяваш мый пижам."

Орва семын поч пүтырналтын,
Шогат пылыш-влакше выршла*.
Капшат пикшын гае — чымалтын;
Умбакыже пуйто ойла:

"Пурам вожымат уалаште,
Пушенге йымалне вучем.
Палем, саде луй кеч тораште,
Но тудым садак мый кучем".

Уже поктена луйым йўдым.
Каваште у тылзе шочеш.
"Тый ошкыл, — ойла Лайка лүдын,
Кышам дене мыйын почеш".

Пычкемыш. Кыша йөршын йомо,
Лач пийын ош йолжо коеш.
Кеч мыйым темда ямле омо,
Но пий садак ончык ужеш.

Моткоч ноенам мый, пўжалтым.
Шенгеке онча Лайка пий.
Уэш мөдывуй гоч пўргалтым,
Вет йөршын пытен таче вий.

* Вырш - вурж, выршла - вурж семын туран.

Ужам, пийынат кукшо нерже,
Тул семын шинчаже йўла.
Палем, тудын мӧнгыштӧ верже,
А Лайка мылам шке ойла:

"Уке, тудо шылын пушенгыш,
Ом шинче мый ўлно вучен.
Йӧра, каена таче мӧнгыш,
Вес кечын ты луйым кучем".

Вараш

Шортеш Урняк пасушто Альта, —
Ала шортеш, ала мура.
Меран йыранышке паргалте*
Да шкак пычал йымак пура.

Шонем: «Окмак улат тый, шайык,
Тўнят мучашыш лишемеш».
Но кенета кава гыч кайык
Меран ўмбаке керылтеш.

Ок керт кучен вараш мераным,
Чыр янлык ӧрдыжкӧ тӧршта.
Тунам, куралын ош йыраным,
Ола вараш уэш покта.

Меран нерген ома т шоналте,
Пычалым кушко нӧлталам.
Вараш йыран ўмбак шунгалте,
А мый умбаке ошкылам.

Пиём кудал лектеш корем гыч.
Ола варашым ўпшынчеш.
Ом колто таче пийым угыч
Тыгай шотан меран почеш.

* Паргалташ — вуй гоч пӧрдын каяш.

Курныж ден куку

Басне семын

Ойла кугешнен курныжлан ик куку:
«Мемнан деч чыла изи кайык-влак лўдыт.
Палат, очыни, тукумнаже кугу,
Арслан ден вараш-влак мемнан родо улыт.

Вет курныжын гае, ужат, шулдырем,
Почемже арсланын, коеш шўр гыч шемын,
Вараш дечынат чот кошарге нерем,
Лач кчык йолемже гына мыйын шкемын».

«Тўняште мый курым утла иленам, -
Ойла тыге курныж, - шарна тидым Кече.
Пўртўсыштў шуко тендам ужынам,
Тылат ойлынем мый, улат тый шояче.

Вет тый изи кайыкын чонжым нултет.
Арслан ден вараш-влак кунам шылым кочкыт,
Вес кайык пыжашыш мунетым мунчет,
Да иге-влакет весын ешыште шочыт.

Уке, тый, куку, чылажат монденат,
А мый гын, шарнем раш, нимат монден омыл,
Тендан чоя тукумын нигунамат
Суртдат, йолташдат нимогай лийын огыл...»

Чоя меран

Сонарзе кинде неле чот.
Садлан кудеш мален ом код.
Пычалым кидышке налам
Да мый пасушко ошкылам.

Тенгече йӱдым возын лум,
Коеш тораште сад «Луксум».
Лиеш мо мӱнгыштӱ шинчаш,
Пӱртӱсым «телек» ден ончаш?

А тӱтыраже, пуйто упш.
Сандене мый умбак ом уж.
Юж шӱргым чот чывыштылеш.
Кожат кылмен — пудештылеш.

У ече дене мый коштам.
Вашке ужам меран кышам.
Меран пургедын пытарен,
Чылт пуйто шӱртньым йомдарен?

Шонен шогем: «Мо томаша,
Сӱан мо лийын, тич кыша?»
А тудын йӱдым ик паша:
Темаш пагаржым толаша.

Коштам кыша почеш, ончен.
Кум рожым, мый ужам, кунчен.
Чоя меран — кия мален,
Ик еным огыл ондален.

Кеч кече таче - пуйто ӱрш,
Ик рожым веле налын пӱрш.
Огеш лий мыйым ондалаш,
Меран копажым нӱлталшаш.

Тыге шонен, миём тембак.
Меран тӱрштен лектеш умбак.
Пычалым ӱрдыш кудалтем
Да тудым пылыш гыч кучем.

А шүмжө шайыкын кыра,
Почшат моткоч чот чытыра.
Мешакыш тудым пыштынем,
Йочамлан мый ончыктынем.

Кунам мешакым мый волтем,
Кандырам гына руден шуктем,
Меран кидемым чумалеш
Да вушт чодырашке кудалеш.

Вигак төрштем меран почеш.
Парня коклаш лач пун кодеш.
Шижам, ок лий поктен шуаш,
Күлеш пычал дек пөртылаш.

Лум дене йытыр темын тич.
Азап, тушан затвор ок шич.
Тыршен почкем, кеч кид кылмен.
Ужам, меран тораш чымен.

Вашке меран шуэш чодыраш.
Чоя вет янлык, каваршаш.
Ончен шогем, умшам карен,
Шоягоремым удырен.

Опкын пырыс

Эрдене ер үмбак лектам,
Пу яшлык ден мормышкым налын.
Кунам олангым мый луктам,
Ош пырысем толеш кудалын.

Ойлем мый: «Вася, шич пелен,
Оланге ерыште ситале.
Тыланетат пуэм кучен,
Мый колызо улам пеш тале».

Тыге пундашышке волтем,
Йүр йылым энгыреш кералын.
Кунам вүд юмым мокталтем,
Олангымат луктам нөлталын.

Нөра вашке ош портышкеш,
Кунам кучем мый колым, модын.
Олангым шөрышкө* кышкеш,
Но йылже пешак чүдө кодын.

А кече кучык. Кас шуэш.
Пытартыш кол: оланге, мыле.
Ну, мөнгышкат каяш лиеш.
Колемже кушто, але шыле?

Уке, ом уж ик колымат.
Коеш вүранше лум лач ночкын.
Нөлтал ончем яшлыкымат, —
Оланге-влакым пырыс кочкын.

Эх, Вася, Вася, мом ышташ?
Вет тудо мыйым пуйто кырыш.
Кодеш паштенгым** кудалташ.
Мырлен кочкеш олангым пырыс.

Шөрышкө — өрдыжкө.
Паштенге — пытартыш.

Муза

Ош кагазым кидыш налын,
Кўчым пурын мый шинчем.
Пыл ўмбач, вуем нўлталын,
Музан толмыжым вучем.

Жап зрта, а муза йомын,
Шучкын вел мылам чучеш.
Воктекем, урем гыч толын,
Йолташем пызнен шинчеш.

Туныкта йолташ поэтым:
«Тыланет полшен кертам,
Да сонар нерген куплетым
Мый вигак пунчал луктам.

Эх, окмак, тый шич да возо,
А тидлан улат мастак,
Вет, шарнет, кунам камвозо
Йол йымаке шем маскат?

Возо тый, кузе кастене
Кок сур пирым лўенат.
Шордымат лицензий дене
Иктым огыл налынат.

Лудым, рывыжым да урым
Кученат — шотат уке.
Колынат тый сузо мурым?
Колынат — палет вет шке.

А чодыраште жапше годым
Шуко понгым муынат.
Погенат курш дене модым,
Але тые монденат?»

Йўк йомеш да пуйто урын
Жап эрта, а мый шинчем, —
Со тугак, кучемым пурын,
Ош кагазышке ончем.

Йос ден пушара

Басне семын

Кушкеш ўжара. Помыжалтын ял идым.
Йос олым коклаште колям поктылеш.
Онча, пушара тос лач волгыдо годым
Чодырашке пыкше окшаклен кудалеш.

Йөдеш йос пошкудыжо дечын чот öрын:
«Молан тый сонар гыч вараш пöртылат?
Ончем, кудалат тый кум йол дене шöрын,
Уэш, мый ужам, таче сусыр улат».

Ойла пушара, ўштылал шинчавўдым:
«Энгекышке таче уэш перненам.
Муам мо, ала, ынде мый шкемын кудым,
Вет күртнö капкан гыч пыкше утленам».

«Капканым молан мыланем огыт шынде,
Мыят ял воктене колям поктылам?
Уке, — ойла йос, — мый йолемымат ынде
Ом пыште пакчашке, коран кудалам».

Ойла пушара: «Вет ужгамже пеш шерге,
Садлан гына мыйым кучаш толашат».
Тыгай ойым колын, коклаш пура нерге,
Огеш пу шоячылан так ойлашат.

«Уэш, тос, колам, лавыртет яндар вўдым,—
Ойла тыге нерге, — чыла шойыштат.
Энгекет лектеш, лач кунам тымык йўдым
Вўта гычын чывым шыпак шолыштат».

Каныме годым

"Могай сонар шоя уке гын?" —
Колам. Тул тұрыштө тачат
Онагй шоям уэш шке семын
Колташ сонарзе-влак төчат.

Онча тора гыч шыже кече,
Пият ошмаште пөрдалеш.
Шога пасушто сай игече.
Изай шояжым тұналеш:

"Ужалтын мо тыгай туткарым?
Ўмаште телым, касвелеш,
Терген толам мый мўкшотарым,
Колам, купшульо варгыжеш.

Палем, вет нуно таклан огыл
Тыге осалын кычкырат,
А мый окмак сонарзе омыл —
Мием кож деке лишкырак.

Кернак, лумат йога кож вуй гыч.
Апа-мо мый денем модеш,
Но раш ужаш огеш лий ўлыч.
Кунам луем, ур камвозеш.

Өрат гына, ончалын пунжым,
Лум гае тудо йылгыжеш.
Ала, шонем, ургаш ик упшым
Тыге поген шукташ лиеш.

А шке кудаш волтем мешакым,
Кунам пундашыш ур возеш,
Тунам ужам мый луйымо акым
Вет луй кож вуй гыч камвозеш.

Тыге тунам мый нальым луйым,
Те, шойыштам чай, шонеда?
Руал шуаш пуэм мый вуйым,
Шоямлан те ўшанеда?"

Келшат чылан: «Ўшанена ме,
Чыла сонарзын лиеда».
«Кум рывыжым, — ойлем мый, —
Ик кечыштак, те паледа?»

Йолташ ден коктын ик эрдене,
Тидлан уже вич ий эртен,
Луен нална флажок-влак дене
Ик пирым ме Урняк воктен.

Но йолташем пашашке кайыш,
А жапше — кечывал гына.
Коштам, нигö ок пуро пайыш.
Корнем пасушко савырна.

Ончен каем корем воктене.
Ужам: рүданше пуч кия.
Мием мый лишке ече дене,
Кышат туш как шуйнен мия.

Шым шукто пучышко ончалын,
Ик рывыж лектын кудалеш.
Лүем, пычалым мый нөлталын,
Тудлан троп шүмыш логалеш.

Йöра, шонем, тыгак лиеш гын,
Уэш мый тушко пöртылам.
Киен мо тушто рывыж шкетын?
Рүданше пучыш ончалам.

Ондаленат сонарзым кертыт,
Но мый улам чот пиалан:
Поче-поче кок рывыж лекте,
Мый когынек лүен налам.

Тыге кум рывыжым кө налын,
Ала тыгайжым колында? —
Йодам, стаканым куш нөлталын.
Шоямлан те ўшанеда?»

«Ўшанена, сонар пашаште
Чылажымат мый ўжынам, —
Ойла Йогор. — Вот мый ўмаште
Лач пел мераным конденам.

Поктем мераным пеш чодыраште,
Кеч сусыр чот, но чымыкта.
Ужам: вўрат коеш кышаште,
Почешыже пием покта.

Пыкше пий йўк шокта умбачын.
Кыша мучашышке лектам.
Коеш коптак* ош лум йымачын.
Туманым **, мый шонем, пуштам.

Тора гыч сайын ончалаш гын,
Пиёмже мыйын пеш ушан:
Покшеч мераным пурлын налын,
А пелыжым коден тушан.

Улмаш тыгае кодшо ийын,
Ала те тидым шарнеда?
Юмат еша, тыгае лийын,
Шоямлан те ўшанеда?»

«Ўшанена! Мый веле кодым, —
Ойла Сергей, — чот моштенам.
Шарнем, сонарым почмо годым,
Кленчам налаш мый монденам».

«Кеч тый чоя айдеме отыл,
Уке, — ойлем мый, — шойыштат».
«Шоя, тыгае лийын огыл!» —
Рўжге йолташ-влак вашештат.

* Коптак — йолвундаш, йолкопа.

** Туман — пий лум.

Манеш-манеш

- Володя, мо тыгай, мо лийыч?

Улат йошкарге эныж гай.

Шола йол ден ала кынельыч?

- Жапем уке, тышечын кай.

- Нелеш ит нал, Володя, мыйым,

Но пеш шыдешке тый улат.

Ватет вурсен гын веле тыйым?

- Уэш ойлем, могай пашат?

- Кеч таче кече леве, умыр,

Кидет, Володя, чытыра.

Палем, титакше тидын — мокмыр.

- Улат тый, Вася, аныра.

- Володя, мыйым от ондале,

Кугу секрететшым палем: —

Кает маска дек кузү дене?

- Уке, пүй врач дек тарванем.

*Шүмем ик жап пералтыде шога,
Кунам ончем, тораште йӱкым*

КОЛЫН.

Чучеш мылам: Элнет энгер ден,

ШОЛЫН,

Вӱд огыл пуйто, ылышем йога.

Чапайсола

Ала колен, ала ила
Изи ялем — Чапайсола...
Ончем окна гыч, чонлан йӧсӧ.
Уке, огеш кой ен кыша
Уремыштат, юмат еша,
Ялнат вашталтын, пуйто — весе.

Йырваш ош лум да кылме рок.
Ала садлан мылам йокрок?
Улам мый таче шкетын веле.
Олаште, мӱндырнӧ, ешем...
Но кушто мыйын йолташем?
Иктат уке, кеч лий тый черле...

Шонет, кылмен йымен урем.
А таче пеш кугу пайрем,
Пашашке коштмо кече огыл.
Кеч толжо ыле ик уна,
А кочо вӱдшым муына,
Чылан палат, мый сутшак омыл.

Но лийын, лийын сылне жап,
Садлан ялемын лӱмжӧ — Чап,
Уремла мучко тыште-тушто
Кеч йӱшто але тымык йӱд
Шоктен гармонь я муру йӱк.
Шарнем, а таче тудо кушто?

Мый кас марте вучем гынат,
Уке, огеш тол ик унат.
Пуртен шындем буфетыш «ошым».
Омсаш кӧгӧным сакалтем
Да савырналын пелештем:
«Чеверын, ял, толам мый шошым.

Кунам автобус гыч лектам
Ола уремыш да шижам
Шопалгырак Марбумын южшым,
Тунам гына чот ӧкынем,
Уэш шке семын шоналтем:
«Молан мый шочмо ял гыч куржым?»

Йолташемлан

Йолташем, ночно шыже эрдене
Тый сонарышке шкетын лектат.
Каналташ шогалат ер воктене,
Папиросым күсен гыч луктат.

Пич луклаште ужат шыже лукым.
Мөдывуй-влакат йөрлын кият.
Чапсолаште колат шортмо йўкым,
Тиде мыйым тояш нангаят.

Тый тунам, йолташем, ит коляне,
Лач сортам чўктө юмылукеш.
Кўрлын вочшо саска ок илане,
Но олмешыже весе кушкеш.

Чевер кече кочкеш йўштө лумым,
Чапсолашке у шошо толеш.
Вот тунам, кугешнен, сылне лўмым
Уныкам нумалаш тўналеш.

Мый укш улам кугу пушенггын...

Кагазым юмылук гыч налын,
Шыпак мый мӧнгыштӧ шинчем.
Шке родо-тукымым кычалын,
Луман пушенгышке ончем.

Шымлем кугезе рӱдым эркын —
Эн кӱшнӧ шкемым мый муам.
Мый укш улам кугу пушенгын,
Ужар лышташыже улам.

Туштак вес лӱм-влак верланеныт.
Мемнан пушенгын тӱнжӧ сай.
Вет тудым кече дек нӧлтеныт
Кочай, павай, ачай, авай.

Колтем мый вожышко ончалын,
Кугезым сайын палыман.
Шинчам кидем ден уштылалын,
Лудам шыпак: "Максим Йыван".

Ойлат, шукерте, ик кастене,
Кочай энгекышке пернен,
Кунам Орас корем воктене
Пу дене имне чыгынен.

Ала шомакышке логалын,
Ала сур пире лӱдыктен.
Тунам, торта коклаш шогалын,
Кочай шке терым кӱзыктен.

А Тихон, тудын уныкаже,
Велосипедым шкак поген.
Пу гычын лийын ораваже,
Садлан музейлан пӧлеклен.

Кӧ саде тукумым ок пале?
Сандене чапым кучыман.
Тачат кундемыште ситале
Илат чон родо-влак мемнан.

Шүшпик муро

Палаш огеш лий шошым нурым —
Мүян пеледышым шарен.
Кө колын огыл шүшпик мурым,
Так веле жапым эртарен.

Энер воктене нуно шолыт,
Уэш пыжашыштым чонат.
Валет пасу ден Пүнчө олык
Ший онгырлак йонгалт шогат.

Эх, мом ышташ, вет күчык курым.
Жапшат уке, вийжат, — шижам.
Но лач колам мый шүшпик мурым,
Вигак ер түрышкө куржам.

Да, камвозалын сер воктене,
Юалге южым мый нелам.
Малаш возам кас шүшпик дене,
Эр шүшпик дене кынелам.

Шөртнью шыже

"Уэш яллашке шөртнью шыже толын", —
Турня түшка мемнам увертара.
Ончем окнашке, кайык йүкым колын,
Ончем гына, а шүм пыртка, ыра.

Айдеме илыш шыже гай, пүрен гын,
Лышташ-влак семын писын лывыжга.
Тыгак ужаргым, нарынчым, күреным
Озарлын курышт, мландышке кышка.

Могай түсан, ом пале, лышташемже,
Кунам гын тудо күрлын камвозеш?
Эх, күчык вет сорта гай илышемже,
Йүлен пыта да курымлан йомеш.

Садлан мый таче имнымат ом кычке.
Лектам аңашке, мурым муралтен:
"Йүлен кеча пакчаште пызлыгичке,
Но нигомат огеш керт ырыктен!"

Вончен корнем эрдене пырыс

Пужлен мо таче сай игече,
Ала тўняже сўмырлен,
Ала вончен корнем шем маче,
Садлан коштам мый тўлырген.

А мом ышташ, мый шке ом пале.
Уке сонар, кол кучымаш.
Йомдаренам гын мўнгым але?
Чон деч посна ок лий умылаш.

Но кушко, куш чонемже йомын?
Кушан мый тудым коденам?
Кернак мо, але шучко омын
Эрден-эрак кончен мылам?

А тый, шўм-чон гыч лекше кумыл,
А тыйже кушко йомынат?
Молан эрдене, пуйто ўмыл,
Капем гыч лектын шылынат?

Кунам пыкше лектам йолгорныш,
А кумыл мўнгў пўртылеш,
Шонем олаш каяш, я мўнгыш,
Ала кодаш Порат ялеш?

Вучат мо мыйым Волжск олаште,
Ала вучат, ала уке...
Шонен шогем кугу чодыраште,
А титакан улам мый шке.

Вет кў-гынат да кажне еным
Йўратышаш да вучышаш.
Шўм-чоным эмлыше вес эмым
Окса денат ок лий налаш.

Кочо шонымаш

Тамакым конга семын шупшын,
Пөрт ончылно шкетын шинчем.
Чыла сўмырла, мый колем гын...
Оралтым ончен шоналтем.

Суртем йыр, кавашке шуйналтын,
Коншудо пасен шогалеш.
Ик... лу ий гыч, көн пөртшө, манын
Пошкудо деч рвезе йодеш.

"Озаже уке тиде пөртын, —
Пошкудо йочалан ойла. —
Вет тиде Володян, поэтын,
Оралте ден садше шога.

Мый тудым шарнем, монден омыл, —
Пошкудо ойла кугешнен. —
Илен тудо шукш семын огыл.
Тул семын илен, йөратен".

Бескозыркын акше

Окна гыч шем бушлатым ужын,
Пеш писын, пуйто чонештен,
Лектеш изаж дек рвезе, куржын,
Тыгай шомакым пелештен:

"Салам, изай! Шарнет мо мыйым,
Вет тиде шольыч, мый, улам?"
"Кернак, палаш огеш лий тыйым, —
Ойла моряк. — Салам, салам!"

"Тенгече пуйто флотыш тыйым
Ола гыч тольым зактарен*, —
Ойла йоча, — а таче мыйым
Пыкше гына кертат пален.

Могай сөрале вургеметше,
Мый тый денет чот кугешнем.
Мылам салтак вургем ок келше.
Изай, мыят моряк лийнем."

"Кеч тыланет эртен жап писын,
А мыланем пыкше-пыкше, —
Ойла моряк. — Тунем тый сайын,
Ит вашке флотышко эше.

А бескозыркым тый ит ончо,
Тудлан мый шергын тўленам.
Морякын илышыже кочо,
Кум ийым флотлан пуэнам.

Шем тенгыз вўдым шер теммешке
Мый йўынам, садлан ойлем.
Кум ий "полундрам" колыштмеке,
Кок ий "урам" мый кычкырем.

* Зактараш — ужаташ.

* * *

Шүмем ик жап пералтыде шога,
Кунам ончем, тораште йүкым колын.
Чучеш мылам: Ошла энгер ден, шолын,
Вүд огыл пуйто, илышем йога.

Эх, мом ыштет, пералтыш нылле ий...
А со шонем, мый шочынам тенгече.
Ийгот онча тора гыч пуйто кече,
Мөнгеш лач тудым савыраш ок лий.

Азапымат пеш түрлым ужынам,
Кеч мый илем гынат кугу олаште.
Чыла поянлыкемже — шүгарлаште:
Ачам, авам тушан мый тоенам.

"Пиалже лийын мо? — күлеш йодаш. —
Йүлен йөратенам мо ўдырамашым?"
Кудалтенам мый саде шарнымашым,
Ўпем ончен гына лиеш умылаш.

Тыге гынат, мый шкемын илышем
Садак вес илыш дене ом вашталте.
Ошлашке нылле ийым ом кудалте,
Кеч писын нелемеш нумалтышем.

Пүртүсын туштыжо

Кеч ўмыр мучко кычалам
Яндар, кугу йөратымашым,
Пүртүс дек веле лишемам,
Пеш шуко жап шымлем кунам
Мотор, сөрале ўдырамашым.

О ўдырамаш, о йолташем!
Улат тый пуйто неле тушто.
Кунам мый тыйым вошт ончем,
Эре йоднем: чонетше кушто?

Кунам — шупшалын ужатет;
Кунам — ончет тый шыргыжалын;

Күлеш гын — мурым муралтет;
А савырнем гын, шуралтет
Шенгечын, писе күзым налын.

Чонем яра. Тек ом кычал
Яндар, кугу йоратымашым.
А кидыштем уэш пычал,
Мондем ик жаплан үдырамашым.

Но пörтылаш садак перна,
Андыктара вет йүштө теле.
Айдеме шокшо деч посна
Илаш чодыраште шкетын неле.

Кеч шорт, кунам уке пиал.
Туржам шинчам, памаш гай ночкым.
Ом возо тек, тек ом шудал.
Мутшат уке, шындем мый точкым.

Тек нигöлан мый ом үшане

Молан тый, ойлыде, тенгече,
Пытартыш серышым коден,
Шинчам гыч йомыч, пуйто кече,
Шүмем тул дене когартен.

Кузе чыташ тыгай энгекем,
Кузе азапым чактараш?
Да корныжат уке шенгеке,
Палем мый тидым ынде раш.

Тый ыльыч мыйын үмыл семен,
Кунам шүжар, кунам ава.
А ынде тый уке улат гын,
Молан күлеш яндар кава?

Молан күлеш эрдене кече,
Молан күлеш эр лупс ден йөр?
Шогале жап мылам тенгече,
Йүкша, рүданын, шокшо вүр.

Йоратымаш тек ок илане,
Кеч мый тугак илем, шүлем.
Тек нигöлан мый ом үшане,
Но нигöлан ом поч шүмем.

Йытыра ўдыр

Кунам ошкылеш чевер ўдыр, мылам шыргыжалын,
Молан тыге чўчкыдын мыйын шўмемже кыра?
Молан тўр ом керт мый шинчашкыже лишыч ончалын,
Кўлеш вет шочаш тўнямбаке тыгай йытыра.

Уремыш лектеш гын, вигак лиеш волгыдо йўдым.
Чевер кечымат ик ончалтыш денак петыра.
Шупшалме шуэш йол кышасе пеледыш ден шудым,
Кўлеш вет шочаш тўнямбаке тыгай йытыра.

Кунам муралта, игечат левешта йўшто кечын.
Кунам йўштылеш, ерыштат, пўяштат вўд ыра.
А мый шинчылтам да ончем шўр гыч ўдырым шкетын —
Кўлеш вет шочаш тўнямбаке тыгай йытыра.

Тачат колыштам саде палыме ўдырын йўкшым,
Мияш гын, шонем мый, ала мыланем чот сыра.
Карген пўрымашым, уэш подылам кочо вўдым —
Кўлеш вет шочаш тўнямбаке тыгай йытыра.

Йўратымаш

Уэш лиям латкуд ияш,
Танем лектеш гын вашлияш.
Йўратымаш, йўратымаш,
Кугу пиал йўратымаш.

Кунам мый тудым шупшалам,
Кава деч кўшнў мый улам.
Йўратымаш, йўратымаш,
Чыла тўням лиеш мондаш.

Но мо тыгае? Жап шуэш.
Йўратымаш йўкша уэш.
Йўратымаш, йўратымаш,
Шинчал гай кочо пўрымаш.

Огеш кўл мыйым ужаташ,
Вет тиде пуйто колымаш.
Йўратымаш, йўратымаш,
Пеш кўчык ўмыржў улмаш.

Ала тыгае пұрымаш

Шога яра пеледыш ате —
Тыгае тудын пұрымаш.
Изи годсек мый ом йөроте
Пеледыш-влакым пөлеклаш.

Ужам мый чүчкыдын аршашым
Окнаште, енын кидыштат.
Кунам ыштат погынымашым,
Пеледыш-влакым пөлекпат.

Пайрем лүм дене нуным пүчкыт.
Ончет аршашым — йытыра.
А жап эрта: ик кече, кокыт,
Кодеш лышташ да куштыра.

Садлан яра окнаште ате.
Тыгай, папем мый, пұрымаш.
Изи годсек вет ом йөроте
Пеледыш-влакым пөлеклаш.

Неле кү

Умылтаре, йодам, умылтаре,
Тый молан сыренат чот мылам?
Вет тачат колянэн ом ситаре,
Але шке титакан мый улам?

Кумылем ынде мыйын пыланын.
Шинчылтам мый, окна гыч ончен,
А уремыште тый, шыргыжалын,
Чонештет пуйто ош көгөрчен.

Тек ом уж кече гай чуриетым,
А улат тый моткоч йытыра.
Ом шупшап снеге гае түрветым,
Лач йога шинчавүд шолдыра.

Эх, молан мый вашлийынам тыйым
Вет огеш коршто ыле чот шүм?
Ну молан шкетын кодышыч мыйым
Чонешем кудаптен неле күм?

Пошкудо пакчаште

Олмаам мый күрам, но пошкудо пакчаште,
А мыйын пакчаште саска лывыжген.
Кастене йомам шыгыр емыж коклаште.
Эрла мо лиеш, тый кертат мо ойлен?

Тулшол чоныштем, вет улам таче айык,
Но тудым йӱртен ужар кишке кертеш.
Пошкудо пакчаште мура сылне кайык,
А мыйын пакчаште лач үнгӱ шортеш.

Колам, пуйто угыч, ала тиде омын,
Пошкудо пакчашке мотор йӱк ужеш.
Кунам гын йолгорныжо мӱнгышкӱ йомын,
Кунам пакчаштем олмапу пеледеш?

Пытартыш вагон

Молан илышем кудалеш поезд семын?
Садак пӱрымаш деч огеш лий шылаш.
А саде вагон калык дене тич темын,
Вержат уке, шыгыр да йӱсӱ шӱлаш.

Вашке мый кодем тиде шокшо пачерым —
Пошкудо плацкартный вагон йонгырак.
Пуа мыланем тушто рвезе сай верым,
Вет мый тудын дечын улам кугурак.

Шинчем куанен тушто шуко жап огыл,
Кочайлан мыят шкемын верым пуэм.
Вержат мыланем тунар шуко огеш кӱл,
Но мый вес пошкудо вагоныш пурем.

Кеч шокшо вагонжо, вержат сай — купейный,
Кунам (эскимо гай!) шинчеш ўдырамаш,
Тушечын тӱрштем, но вашке ӱкынем мый,
Вет саде вагонжо пытартыш улмаш.

Вашлиймаш

Молан тыгае илыш шучко?
Шенгеч эре кыра, кыра.
Да кажне кечын ўмыр мучко
Энгек мемнам шып эскера.

Ўшанеда мо? Таче угыч
Вашлийым тошто йолташем.
Кунам ончалъым сайын лишыч,
Вигак шогале шўлышем.

Нимат ом йод. Шога йыр калык.
Тудат ок йод, кузе илем...
А вет тугак пўрдеш сандалык,
Мый саде юж денак шўлем.

Тугак каваште шокшо кече,
Вашталтын огыл пуйто ий.
Ойыра мемнам лач кўртнў пече,
Онча лач самырык чурий.

Каят йолташ-влак вес тўняшке,
А мый гын але илынем.
«Шоналте сайын тый, ит вашке!» —
Шогалын, чот кычкырынем.

А кычкыраш ок сите шўлыш,
Умшам гына шогем карен.
Тыгае кочо, неле илыш
Логар марте андыктарен.

Возенам мыят сонетым

Вуем ик йодыш дене темын,
Мый со тыршем танастараш:
Ала вашталтын ўдырамаш?
Ала пўрўенже тыгыдемын?

Тўня мо таче кумыкталтын,
Ала пеш шуко жап эртен?..
Йўратымаш мемнан пытен,
А поро сомылна мондалтын.

Шукерте, налын карандашым,
Мыят сонетым возенам,
Танемлан мый пўлекленам
Эн шерге, пеш кугу аршашым.

А таче кушко йомын тудо?
Кунам пайремна пўртылеш?
Мемнан деч тўр йодаш кўлеш.
Шўмеш вашке паса* коншудо.

А ўдырамаш вашталтын огыл,
Мемнан чонна чот пынышкен,
Пеледыш семын лывыжген, —
Сандене йомын поро сомыл.

Умылен мошташ кўлеш пелашым.
Санден, йолташ-влак, каласем:
"Тунам гына шочеш у сем,
Кунам аклет йўратымашым».

* Пасаш — пошаш.

Йоратымаш ден...

КОЛЫМАШ

Шукерте, шыжым, сай эрдене
Ик рвезе ўдырым вашлийын.
Шукерте шыжым, ик эрдене
Иктеш лияш шонен улмаш.
Пырля мо коштыныт воктене,
Кок вечын мужырым ондалын.
Пырля мо коштыныт воктене
Йоратымаш ден колымаш?

Кунам вес сылне шыже кечын
Ты шўм-влак иктышке ушненыт,
Кунам вес сылне шыже кечын
Пуэныт ойым — йораташ,
Тунам лишемын ўдыр вечын
(Вет кўчык жап пырля иленыт),
Тунам лишемын ўдыр вечын
Шем кишке семын колымаш.

Чылан шоненыт: мужыр шочын:
Моткоч пелашыжым моктеныт.
Чылан шоненыт: мужыр шочын,
А ўдыр таң улмаш уна.
Вет тудо мўнгыштыжо лийын
Тунам пырля марийже дене,
Вет у пыжашыштыже лийын
Пеш кўчык жап - кум йўд гына.

Таң-ўдыр лийын чыр, полмезе.
Тўняште шкетын кодын каче.
Таң-ўдыр лийын чыр, полмезе,
Олашке писын тарванен.
Но йоратен мо тудо рвезым,
Палаш огеш лий тидым таче.
Но йоратен мо тудо рвезым?
А вет тунам ўшандарен.

Пачер пустанын, йомын кумыл
Тунам, таң-ўдыржо кайымеке.
Пачер пустанын, йомын кумыл,

Олашке пуйто зактарен.
Кунам арня гыч толын огыл
Пелашыже марийже деке,
Кунам арня гыч толын огыл,
Шем кишке чонышко пурен.

Йонгалтын лүйымö йүк пасушто
Чот мардежан, йўран кастане.
Йонгалтын лүйымо йүк пасушто,
Шогалын шўмжö курымеш.
А кызыт кажне шошым тушто,
Изи гына корем воктене,
А кызыт кажне шошым тушто
Мотор куэ пеш чот шортеш.

Тачат коштеш мемнан коклаште,
Пыжашым чонышто кычалын,
Тачат коштеш мемнан коклаште
Шем кишке семын колымаш.
Но шучко огыл ош тўняште,
Чыла аклет гын, пагапет гын,
Но шучко огыл ош тўняште,
Кунам ила йöратымаш.

Йöратыза чот икте-весым!
Йöратыза чот икте-весым!
Йöратыза чот икте-весым!
Виян лийшаш йöратымаш.
Пелен нумалыштса ыресым!
Пелен нумалыштса ыресым!
Пелен нумалыштса ыресым!
Тораш коранже колымаш.

Уло мыйын пүртүс деке сомыл

Мүндыр верыш пыкше гына толын,
Ер вокгене ноен камвозам.
Капыштем вүр коштеш пуйто шолын,
Очыни мый моткоч руштынам.

Руштынам аракам йўын огыл,
Руштынам шочмо южым шўлен.
Уло мыйын пүртүс деке сомыл.
Мый ом керт сур олаште илен.

Пич омашыште шылын кийымешке,
Ер воктене пўжалтын киём.
А кастене вара кылмымешке
Йўштылам да мый мўнгыш каём.

Пайремлем, аракам налын кўсын,
Мыланем ала тушто пуат.
А тыгае мемнан гай пүртүсым
Кушто тый тўнямбалне муат?

Шуко тўрлө вер-шөрым ужалтын,
Но тораште йокрокын чучеш.
Вот садлан йот кундемыш каём гын,
Мыйым шочмо кундемыш шупшеш.

Возаш мо але кудалташ?

Уке талантем, очыни.
Ом возо тек почеламутым.
Тетрадь деке лишкат ом мий,
Вет мый улам кресаньык тукым.

Поэзий ден могай пашам?
Ончалза, таче чылт вес илыш,
Но лач тетрадьым мый ужам,
Возеш шкак тудо йўштö кидыш.

Возаш мо але кудалташ?
Пыштем тетрадьым ўстембаке.
Изи книгам гына лукташ
Шонем тений мый тўнямбаке.

Но вот энгек, кузе муаш
Книгам лукташ тынар оксажым?
Шыпак мо йўдым печатлаш?
Ала муаш поян йолташым?

Кунам-гынат оксам муам.
Пашаш пурем, лиеш гын верже.
А таче мый, ну, ко улам?
Поян элемын ик незерже.

Эх, йорло илыш, шке ужам.
Оптем мый вўдым рожын атыш:
Вет тиде икымше книгам,
Умылем моткоч, лиеш пытартыш.

Вуйлымаш

«Молан мый возем таче иже...»	3	Вараш	34
Шонымаш	5	Курныж ден куку	35
Шыже кечын	6	Чоя меранг	36
Кунам сонар почылтеш	6	Опкын пырыс	38
Сонарын чынже	7	Муза	39
Уло мыйын тыгай шонымаш	8	Йос ден пушара	40
Мом ышташ?	9	Каныме годым	41
Пүртүс муро	9	Манеш-манеш	44
Вучымаш	10	Чапайсола	46
Пайрем	10	Йолташемлан	47
Турня-влак	12	Мый укш улам кугу пушенгын	48
Неле пагыт	12	Шүшпык муро	49
Ильывуй	13	Шөртньö шыже	49
Маска сонар	13	Вончен корнем эрдене пырыс.....	50
Кышаче	15	Кочо шонымаш	51
Пире	16	Бескозыркын акше	52
Шошым	17	«Шүмем ик жап пералтыде шога...»	53
Энгек-сонарзе	18	Пүртүсын туштыжо	53
Банзай ден Альта	19	Тек ниголан мый ом ўшане	54
Паренге копшанге	20	Йытыра ўдыр	55
Тошто мўкшотар	21	Йöратымаш	55
Онай сонар	22	Ала тыгае пўрымаш	56
Чулым шордо	24	Неле кў	56
Кенже йўдым	25	Пошкудо пакчаште	57
Тирит кож	26	Пытартыш вагон	57
Сузо	27	Вашлиймаш	58
«Кунам колам пошкудын йўкшым...»	29	Возенам мыят сонетым	59
Кол ден колызо нерген	30	Йöратымаш ден... колымаш	60
Лайка	33	Уло мыйын пүртүс деке сомыл	62
		Возаш мо але кудалаш	63

Владимир Алексеевич ИВАНОВ
МЫЙ УКШ УЛАМ КУГУ ПУШЕНГЫН
почеламут-влак
Я - ВЕТВЬ БОЛЬШОГО ДЕРЕВА
стихи

На марийском языке
Рецензент **В.Абукаев-Эмгак**
Редактор **А.Юзыкайн**
Художник **Ю.Таныгин**
Компьютерный дизайн **С.Кудрявцевой**
Корректор **Э.Павлова**

Отпечатано в типографии ««Луч». Йошкар-Ола, пер. Первомайский, 12.
Формат А5. Бумага офсетная. Усл. печ.л. 3. Тираж 500. Заказ 291
Лиц. ИД № 02962 от 06.10.2000

